

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кредитно-економічний факультет

Кафедра банківської справи

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)
Кузнєцова Л.В.

“ ”

2018 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему:

**«Сучасний стан та розвиток кредитування суб'єктів малого бізнесу в
сфері сільського господарства»**

Виконавець:

Студент 62 групи
кредитно-економічного факультету
Марковський А.В.

- /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Тарасевич Н.В.

- /підпис/

Одеса - 2018

АНОТАЦІЯ

Марковський А.В. «Сучасний стан та розвиток кредитування суб'єктів малого бізнесу в сфері сільського господарства»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку».
Одеський Національний Економічний Університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – сукупна діяльність банківських установ, яка спрямована на кредитування малого бізнесу в сфері сільського господарства з метою забезпечення їх сезонних потреб у грошових ресурсах.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти банківського кредитування суб'єктів малого бізнесу, які займаються сільським господарством.

Проаналізовано сучасний стан банківського кредитування малого бізнесу в сфері сільського господарства в Україні на прикладі АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Запропоновано напрямки вдосконалення банківського кредитування сільського господарства опираючись на міжнародний досвід банківського кредитування даної галузі.

Ключові слова: кредит, сільське господарство, малий бізнес, банківське кредитування, мале підприємство, процентна ставка, комерційний банк.

ANNOTATION

Markovskiy A.V. "Current state and development of lending to small businesses in the field of agriculture",
thesis for Master degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the program "Managing the activities of banks in the financial market".
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the aggregate activity of banking institutions, which is aimed at lending to small businesses in the field of agriculture in order to ensure their seasonal needs in cash.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of of bank lending to small businesses engaged in agriculture.

The present state of the bank lending of small businesses in the field of agriculture in Ukraine is analyzed on the example of JSC Raiffeisen Bank Aval.

Are offered directions of improvement of bank crediting of agriculture based on the international experience of bank lending of this branch.

Keywords: credit, agriculture, small business, bank lending, small business, interest rate, commercial bank.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	7
1.1. Сутність та класифікація банківського кредитування суб'єктів малого бізнесу.....	7
1.2. Характеристика сільського підприємництва малого бізнесу в Україні.....	17
1.3. Особливості та етапи банківського кредитування сільськогосподарських підприємств.....	24
Висновки до першого розділу.....	32
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ	34
2.1. Сучасний стан кредитування сільського господарства.....	34
2.2. Організація кредитних операцій сільському господарству в АТ «Райффайзен Банку Аваль».....	41
2.3 Регресійно-кореляційний аналіз кредитування малого бізнесу в сфері сільського господарства.....	52
Висновки до другого розділу	60
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ	62
3.1. Напрями розвитку банківського кредитування малого бізнесу в сфері сільського господарства в Україні.....	62
3.2. Впровадження міжнародного досвіду банківського кредитування сільського господарства	72
3.3. Пропозиції стосовно покращення рівня кредитування суб'єктів малого бізнесу в Україні в сфері сільського господарства	80
Висновки до третього розділу.....	83
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ДОДАТКИ.....	95

ВСТУП

Мале підприємництво займає провідні позиції у валовому виробництві сільськогосподарської продукції, забезпеченні продовольчої безпеки держави, сприяє розв'язанню соціальних проблем села, зокрема, підвищенню рівня зайнятості та підтримці доходів сільського населення, тобто завдяки діяльності малих підприємств поступово налагоджується стійкий розвиток сільських територій. Господарську діяльність саме малих підприємств розглядають як першоджерело інновацій і, тому на сучасному етапі в Україні інтенсивно впроваджуються зміни законодавчої бази задля створення сприятливого середовища функціонування малого бізнесу.

Разом з тим потенціал малого підприємництва використовується недостатньо ефективно, зокрема через існуючі проблеми економічного, соціального й правового характеру, що супроводжують діяльність сільських підприємців. Розв'язання їх можливе лише за можливістю банківського кредитування. Саме банківське кредитування відіграє важливу роль у запровадженні безперервності відтворювального процесу та розвитку підприємницької діяльності в сільськогосподарському секторі. Необхідність ефективного розвитку банківського кредитування підприємств сільського бізнесу зумовлене, в першу чергу, тим, що на сьогоднішній день, в умовах дестабілізації економіки, саме сільське господарство надає можливість вирішувати питання продовольчої безпеки країни, створювати велику кількість робочих місць на селищах та надавати потужний виробничо-економічний потенціал.

Сільськогосподарські підприємства мають стратегічну важливість для України та є чуть не єдиною традиційною галуззю, яка постійно розвивається. Але на даний час є недостатньою привабливістю для приватних інвесторів внаслідок сезонності виробництва продукції, високих сільськогосподарських ризиків, залежності від природно-кліматичних умов, відсутності ліквідної

застави, так як більшість сільських підприємств малого бізнесу використовують стару сільськогосподарську техніку, яка вже давно пережила своє економічне життя.

На сьогодні спостерігається обмежений доступ сільськогосподарських підприємств до банківського кредитування, що пов'язано з низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників, які потребують теоретичного вивчення та практичного вдосконалення.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що організація фінансово-кредитного обслуговування підприємств, організацій і населення, функціонування кредитної системи відіграють винятково важливу роль у розвитку сільськогосподарських структур. Від ефективності і безперебійності функціонування кредитно-фінансового механізму залежать не тільки своєчасне отримання коштів окремими сільськогосподарськими підприємницьким одиницями, а й темпи економічного розвитку країни в цілому. Разом з тим, еволюція кредитної системи і кредитної справи повністю визначається економічною ситуацією в країні, пануючими формами і механізмом господарювання. Кожному етапу історико-економічного розвитку народного господарства відповідають свій тип організації кредитної справи, своя структура кредитної системи, що відповідають відповідним потребам у кредитно-фінансовому обслуговуванні окремих ланок економіки.

Механізм функціонування кредитної системи постійно змінюється під впливом змін її організаційних структур, розвитку нових технологій, появи нових організаційно-правових форм здійснення кредитних операцій, форм і методів кредитування. Це змушує шукати нові підходи до розвитку системи кредитування.

Головна мета дипломної роботи проаналізувати і узагальнити досвід організації банківського кредитування сільського господарства, в тому числі суб'єктів малого бізнесу в даній сфері в Україні та виявити можливості використання міжнародного досвіду кредитування сільськогосподарських підприємств.

Завдання дипломної роботи розкрити основні види кредиту та спеціальні пропозиції, які надаються суб'єктам малого бізнесу, які займаються сільськогосподарською діяльністю, розглянути етапи кредитування, проаналізувати сучасні методи банківського кредитування сільського господарства на прикладі АТ «Райффайзен Банк Аваль», та надати пропозиції стосовно покращення банківського кредитування специфічної галузі використовуючи міжнародний досвід.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є сукупна діяльність банківських установ, спрямована на кредитування сільськогосподарського бізнесу з метою забезпечення їх сезонних потреб у грошових ресурсах.

Предметом дослідження є організація банківського кредитування суб'єктів малого бізнесу в сфері сільського господарства.

Методи дослідження є використання статистичних і математичних методів, фінансового аналізу та спостереження, побудова аналітичних таблиць, розрахунок коефіцієнтів пов'язаних з кредитним портфелем банку. Також застосувалися комп'ютерні програми для обробки й аналізу інформації.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розроблених магістром науково-методичних рекомендаціях та пропозицій стосовно вдосконалення кредитування сільського господарства малого бізнесу.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних вчених, нормативно-законодавчі акти України й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали НБУ, дані звітності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та офіційні статистичні інтернет-джерела.

Публікація та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано статтю на тему «Напрями розвитку банківського кредитування сільського господарства в Україні» у збірнику наукових праць «Соціально-гуманітарний вісник» випуск №25.

ВИСНОВКИ

Дослідження сучасного стану та розвиток кредитування суб'єктів малого бізнесу в сфері сільського господарства в сучасних умовах кризи в економіці України дозволило зробити ряд висновків стосовно положення та пропозицій покращення умов кредитування малих підприємств банківськими установами, а саме:

1. Сьогодні сільське господарство є базовим структурним елементом сучасної ринкової економічної системи. Тому потрібен всебічний розвиток малих сільськогосподарських підприємств в господарській системі, що надає можливість збільшити економічний потенціал країни. Задля розширення свого бізнесу малі підприємства звертаються до банківських установ за кредитами.

2. Головною проблемою для видачі кредиту залишається відсутність або недостатність стартового капіталу починаючих фермерів та офіційне оформлення земель, та постійні рейдерські набіги на невеликі підприємства.

3. Для успішного подальшого розвитку малого підприємництва в Україні потрібно і надалі розвивати та вдосконалювати системи кредитної підтримки малих підприємств банками. Для цього потрібно:

- налагодити технології банківського кредитування суб'єктів малого підприємництва відповідно до міжнародних стандартів та використання на практиці закордонних технологій.

- розробити механізм участі держави в розподілі ризиків при кредитуванні суб'єктів малого бізнесу, щоби мінімізувати ризики для банківських установ.

- удосконалити норми банківського кредитування підприємств, з урахуванням специфіки та потреб сільського господарства. Для цього треба буде створити спеціалізовані банки, які будуть кредитувати тільки сільське господарство, як це впроваджено в інших країнах.

- розробити підходи до організаційно-економічного механізму фінансової підтримки малого підприємництва в Україні.

4. Також для ефективного функціонування сфери малого підприємництва в країні необхідна державна підтримка. А саме створення економічних, організаційних та соціальних умов щодо підтримки діяльності малих сільськогосподарських виробників шляхом вдосконалення законодавчої бази (реєстрація, оподаткування, страхування, кредитування, пенсійне забезпечення). Також необхідно вдосконалити законодавчі механізми банківського кредитування малих підприємств. Для цього необхідно:

- змінити Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва». Він був прийнятий ще у 2000 році і звісно потребує вже змін, бо не повністю відповідає потребам для сільського господарства в сегменті малого бізнесу, яке значно зросло та змінилося.

- переглянути норми кредитування, що закріплені у Законі України «Про банки і банківську діяльність», у відомчих актах НБУ і Міністерства фінансів. Тому що вони регулюють питання кредитування в цілому і не враховують специфіку малого бізнесу.

- змінити на законодавчому рівні розмежування між розмірами підприємницької діяльності з урахуванням інфляції та ростом курсу інвалюти в Україні. Також зараз в банківській діяльності йде тенденція, що поділяють підприємців на ММБ (малий та мікробізнес), замість традиційної МСБ (малий та середній бізнес) та на корпоративний бізнес, куди відносять вже середнє та велике підприємництво.

- розробити проект закону «Про кредитування сільського господарства», розглянути його аспекти та прийняти. В цьому законі повинні бути зазначені різні форми кредитування малого бізнесу, схеми надання і погашення кредитів. Це надасть державі можливість здійснити реальну підтримку малого бізнесу і тим самим створити більші прошарки для середнього класу.

- відмінити нотаріальне засвідчення та підписання договорів застави позичальника з банком, так як для клієнтів це зайві витрати грошей та часу.

- удосконалення системи оренди земель у сільському господарстві шляхом формування конкурентного середовища серед потенційних орендарів землі, усебічного захисту і гарантування прав селян-орендодавців. Державний захист земель від рейдерських набігів.

5. За результатами дослідження систематизовані особливості банківського кредитування сільського господарства в інших країнах світу за сьома критеріями, які є різними в порівняно з українськими, а саме: за наявністю спеціалізованих банків у кредитуванні сільського господарства; за якісним фінансовим консалтингом; за банківським проектним фінансуванням малого бізнесу та молодих фермерів; за розміром процентної ставки по кредиту; надання кредиту під заставу продукції майбутнього врожаю та кредити на покупку земельної ділянки; корпоративна соціальна активність банків.

6. Також банки України повинні звернути білше увагу на розширення фінансового консалтингу та тренінгів для підприємців сільського господарства. Це значно посилить фінансову грамотність наших підприємців та зможе наставити в потрібний напрямок розвитку їх бізнесу.

7. Зменшення процентної ставки за кредитами зможе привернути увагу українських підприємців на банківське кредитування та допоможе залучити нових клієнтів. Треба знизити вартість видачі кредиту шляхом відміни обов'язкового страхування самохідної техніки з повним КАСКО та нотаріальне посвідчення договору застави. Але для виконання цього потрібно знизити рівень інфляції в країні та оздоровити саму економіку.

8. Створення невеликих спеціалізованих банків допоможе розподілити клієнтів за галузями та напрямками ведення свого бізнесу. Це значно розгрузить потік клієнтів в великих банках. В спеціалізованих банках будуть обслуговуватися клієнти виключно однієї галузі, наприклад сільсько-господарської, морської, будівельної, транспортної, виробничої та інші.

9. Надання кредиту під заставу продукції майбутнього врожаю допоможе надати банкам гнучкість при виборі застави для агроклієнтів, та

буде спонукати перейти українських фермерів до американського підходу агрострахування від ризиків загибелі врожаю, що допоможе сільським підприємствам отримати страхову винагороду при настанні збиткового врожаю та компенсувати собівартість пропащої сільськогосподарських культур.

10. Надання кредиту на покупку земельної ділянки допоможе починаючим агропідприємствам збільшувати кількість обробних земель та допоможе збільшити виробництво продукції господарства, що в наступному призведе до збільшення прибутку бізнеса.

Представлений міжнародний досвід банківського кредитування малого бізнесу може бути направлений на можливе впровадження в національний банківський ринок кредитування. Це сприятиме інноваційному розвитку українських банків, розвитку економіки і малого бізнесу в цілому та наблизить до європейської спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про підприємництво [Електронний ресурс]: закон України: прийнятий 3.06.1991р. № 698 -XII / Верховна Рада України. – Офіційний текст. - Режим доступу до Закону // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 22.03.2012р. № 4618-XVII / Верховна Рада України. – Офіційний текст. - Режим доступу до Закону // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
3. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон України: прийнятий 07.12.2000 р. № 2121-XIV / Верховна Рада України. – Офіційний текст. - Режим доступу до Закону // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Зверяков М. І. Нова індустріалізація як модель економічного розвитку України: монографія / М. І. Зверяков, Л. Л. Жданова, О. С. Шараг. – Одеса: Астропринт, 2017. – 296 с.
5. Савлук М. І. Вступ до банківської справи: Навчальний посіб. / Савлук М. І., Мороз А. М., Коряк А. М. / Під ред. М. І. Савлука. — К.: Лібра,1998. — 344 с
6. Шенгер Ю.Є. Нариси радянського кредиту [Текст] / Ю.Є. Шенгер - М.: Госфініздат, 1961. - 322с.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Ю. В. Охота. Підприємницька діяльність в аграрному секторі: сутність, організаційно-правова форма та інші основні аспекти / Ю. В. Охота.// Фахове видання “Ефективна економіка” - 2018. - №3. - С. 69 — 76.
9. Економічний довідник аграрника. В.І.Дробот, Г.І.Зуб, М.П.Кононенко та ін. / За ред. Ю.Я.Лузана, П.Т.Саблука. – К.: «Преса України», 2003. – 800 с.
10. Звітність та фінансові результати Райффайзен Банк Аваль: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – https://www.aval.ua/about/bank_reports/

11. Звітність НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <https://bank.gov.ua>
12. Коцовська Р. Р. Кредитні спілки як альтернативні установи щодо кредитування малого підприємництва / Р. Р. Коцовська // Регіональна економіка. - 2014. - №3. - С. 149 — 155.
13. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.
14. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми: Університетська книга, 2007. – 313 с.;
15. Страхові компанії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <https://msb.aval.ua/bank/loanss/strah/>
16. Кривоног О. Л. Банківське кредитування малого підприємництва// Фінанси України. / Л. Кривоног О - 2005. - №8. - С. 101 — 105.
17. Долбнева Д.В. Стан та перспективи розвитку банківського кредитування МСП в Україні / Д.В. Долбнева // Вісник Запорізького національного університету — №2 (22). — Запоріжжя, 2014.
18. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи [Текст] / М. І. Зверякова, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - № 4. – С. 3 – 12.
19. Мурычев А. Банки и малый бизнес / А. Мурычев //Бизнес Предложения. - 2010. - №5 — 6. - С. 24 — 31
20. Косова Т. Д. Формування механізму фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва / Т. Д.Косова, В. О. Лук'янченко //Фінанси України. - 2002. - №12. - С.37 — 41.
21. Бобров Є.А. Сучасний стан і перспективи розвитку кредитування малого бізнесу // Фінанси України. – 2004. – № 1. – С. 103 – 108.
22. Папуша А. Стратегія розвитку малих і середніх банків у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів // Вісник НБУ. – 2005. – № 1. – С. 50–51.
23. Організація і функціонування провідних банківських систем

зарубіжних країн [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <http://textbooks.net.ua/content/view/577/57/>

24. Процентні ставки за активними і пасивними операціями НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <http://index.minfin.com.ua/index/rate/nbu/>

25. Соскін О. Сучасні чинники впливу на розвиток банківської системи України/ О.Соскін / Економічний Часопис-XXI .- 1999. - №5.

26. Малий бізнес: зарубіжний досвід [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <http://www.remzavod.biz/e9.html>

27. Марковський А. В. Напрями розвитку банківського кредитування сільського господарства в Україні // збірнику наукових праць «Соціально-гуманітарний вісник» випуск №25 / Льві, 2019.

28. Облікова ставка НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>

29. Мінімальні ставки дисконту Райффайзен Банк Аваль // Додаток Б // [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <https://www.aval.ua>

30. Таблиця процентних ставок ЦБ мира [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <http://www.fxstreet.ru.com/economic-calendar/interest-rates-table/#>

31. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: Навчальний посібник / 3-тє вид, перероб. і доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2002. – 215 с

32. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посіб. — 6-те вид., перероб. і доп. (Вища освіта XXI століття) – К.: Т-во "Знання", КОО, 2008. – 318 с

33. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс]: Закон України від 30.06.2016. № 351 / Верховна Рада України. – Офіційний текст. – Режим доступу до Закону // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>

34. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.aub.com.ua>.

35. Єпіфанов А. Операції комерційних банків: Навчальний посібник/ Анатолій Єпіфанов, Наталія Маслак, Іван Сало. - Суми: Університетська

книга, 2007. - 522 с.

36. Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальникам / В. Кігель // Вісник Національного банку України. – 2010. – №1. – С.15–17.

37. «TD Bank» — перший зелений інвестиційний банк [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ecology.md/page/td-bank-pervyj-zelenyj-investicionnyj-ba>

38. Кількість сільськогосподарських підприємств / Офіційний сайт державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/sg/ksp/ksp_u/ksgp_11_2017.htm

39. Види сільськогосподарських підприємств в Україні / Український клуб аграрного бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/umovi_vedennya_agrobiznesu/vidi_silskogospodarskikh_pidpriemstv_v_ukraini

40. Галь В. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні // Вісник НБУ. - 2015. - №1. - С. 12 -15. 10.

41. Гайдуцький П.І. Аграрна реформа в Україні / [Гайдуцький П.І., Саблук П.Т., Лупенко Ю.О. та ін.]; За ред. П.І. Гайдуцького. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005. - 424 с.

42. Гудзь О.Є. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів / О.Є. Гудзь // Економіка АПК. - 2008. - № 11. - с.8-13

43. Гудзь О.Є. Удосконалення механізму кредитних субсидій підприємств АПК [Текст] / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. - 2009. - № 9. - с. 59-61.

44. Палькевич Ю.С. Роль держави в системі кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств / Ю.С. Пилькевич // Економіка АПК. - 2009. - №7. - с.79-86.

45. Радченко Н.Г. Державна підтримка банківського кредитування сільськогосподарських підприємств. / Збірник наукових праць Таврійського

державного агротехнологічного університету. - №1(17). - Том 2. - Мелітополь, 2012. - с. 90-98

46. Саблук П.Т. Стратегічні напрями розвитку агропромислового комплексу України / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк: Інститут аграрної економіки УААН. - К., 2002. - 60 с.

47. Сомик А.В. Особливості розвитку системи сільськогосподарського кредитування у зарубіжних країнах/ А.В. Сомик // Економіка України. – 2004. - № 8.- с.136 - 140.

48. Чорнобай О. Особливості кредитування аграрних підприємств в умовах ринкової економіки// Актуальні проблеми економіки - 2009.- №5 - с. 207-221.

49. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів [Електронний ресурс]: Постанова КМУ від 29.04.2015р. № 300/ Кабінет міністрів України. – Офіційний текст. - Режим доступу до Постанови // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300-2015>

50. КВЕД-2010 перелік секцій види економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html

51. "Сільське господарство України" / О. М. Прокопенко // Статистичний збірник за 2017 рік // вміщено інформацію про соціально-економічний стан сільського господарства в Україні та її регіонах за 2000-2017 роки. - 2018. - С.376.

52. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: rurik.com.ua/documents/.../bank_system_4_kv_2017.pdf

53. ВВП України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>

54. Середня урожайність зернових культур [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://superagronom.com/blog/>

55. Танклевська Н. Стан та перспективи розвитку державного фінансування сільськогосподарських підприємств України [Електронний ресурс] / Н. Танклевська, О. Супрун // Соціально–економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 262–270. – Режим доступу до ресурсу:

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13tnsspu.pdf>.

56. Тимошенко Т. Аграрні розписки як фінансовий інструмент / Т.Тимошенко // Агробізнес сьогодні. – 2012.– №23(246). – С. 150-161.

57. Сидор Г.В. Розвиток аграрного бізнесу в Україні в контексті впливу світової фінансово-економічної кризи // Інноваційна економіка. —2011. —№3. — С.170-172.

58. Скрипник А. Інформаційна складова підвищення ефективності кредитування аграрного сектору / А. Скрипник, О. Ткаченко. // Вісник НБУ. – 2011. – №11. – С. 32–38.

59. Сомик А.В. Аналіз стану банківського кредитування сільськогосподарських виробників / А. В. Сомик // Вісник Сумського держ. аграр. ун–ту. – 2003. – № 1 (14). – С. 30 – 34

60. Непочатенко О. О. Банківські механізми кредитування аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. О. Непочатенко // . – К., 2009. – 20 с.

61. Непочатенко О. О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування / О. О. Непочатенко // Економіка АПК. – 2008. – № 8. – С. 95–100.

62. Ісаян А. М. Теоретичні аспекти банківського кредитування підприємств АПК / А. М. Ісаян // Фінансово–кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 1 (14). – С. 260–269.

63. Дем'яненко М. Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку / М. Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2007 – № 5 – С. 4–13.

64. Вацька М. В. Інвестиційна привабливість аграрної України – шлях до найвищого економічного розвитку / М. В. Вацька // Економічний простір – 2009. – №24. – С. 153-160.